

Katedra i Klinika Chirurgii Urazowej i Medycyny Ratunkowej
Uniwersytet Medyczny w Lublinie
20-081 Lublin, ul. Staszica 16, ☎ i fax: (0-81) 532 18 54
Kierownik Katedry:
Dr hab. med. Adam Nogalski prof. nadzw.
e-mail: chirurgiaurazowalublin@tlen.pl

Lublin 15 października 2019r.

Dr hab. Adam Nogalski prof. nadzw.
Kierownik Katedry i Kliniki
Chirurgii Urazowej i Medycyny Ratunkowej
Uniwersytet Medyczny w Lublinie

Ocena rozprawy doktorskiej mgr Leszka Marca zatytułowanej: „Analiza jakości leczenia bólu w okresie przedszpitalnym u dzieci hospitalizowanych z powodu oparzenia na Oddziale Chirurgii Dziecięcej Szpitala Wojewódzkiego im. Zofii Tarnowskiej w Tarnobrzegu w latach 2014-2017.”

Zgodnie z uchwałą Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi z dnia 20. 09. 2019r, wybrany do zrecenzowania rozprawy doktorskiej autorstwa mgr Leszka Marca, której promotorem jest Pani dr hab. n. med. Grażyna Skotnicka - Klonowicz przedstawiam swoją ocenę pracy.

Rozwijający się od 20 lat w Polsce System Państwowego Ratownictwa Medycznego podlega ciągłym zmianom warunkowanym w znacznej mierze przez instytucje odpowiedzialne za jego funkcjonowanie, które wprowadzają odpowiednie przepisy prawa mające na celu usprawnienie funkcjonowania tego systemu. Podstawą wprowadzania tych zmian są przede wszystkim wyniki badań naukowych prowadzonych w obszarach wiedzy związanych z działaniami przedszpitalnymi wobec pacjentów w stanach nagłego zagrożenia życia i zdrowia. Jednym z zadań systemu ratownictwa jest udzielanie pomocy medycznej pacjentom poszkodowanym w wyniku oparzeń, wśród których szczególne miejsce zajmują dzieci. Dlatego tak cenne są nowatorskie i szczegółowe opracowania poruszające te zagadnienia. Takim właśnie opracowaniem jest dysertacja doktorska mgr Leszka Marca.

Przedmiotem rozprawy doktorskiej mgr Leszka Marca jest analiza jakości leczenia bólu w okresie przedszpitalnym u dzieci poszkodowanych w wyniku oparzeń,

hospitalizowanych w Oddziale Chirurgii Dziecięcej Szpitala Wojewódzkiego im. Zofii Tarnowskiej w Tarnobrzegu w latach 2014-2017 w wybranym przez autora 4 letnim okresie działalności. Prawdłowo zaplanowane i przeprowadzone przez Autora badania retrospektywne pozwoliły na przedstawienie rzetelnego i opartego na faktach obrazu postępowania z dziećmi po oparzeniach zanim znajdą się one w odpowiednim dla ich stanu zdrowia szpitalu. Oprócz medycznych czynności ratunkowych wykonywanych przez Zespoły Ratownictwa Medycznego analizy objęły także postępowanie świadków zdarzenia i opiekunów dzieci oraz działania podejmowane w innych jednostkach systemu ochrony zdrowia takich jak izby przyjęć szpitali czy poradnie lekarza rodzinnego.

Przedstawiona mi do oceny rozprawa doktorska mgr Leszka Marca ma układ typowy dla tego typu opracowań. Rozprawa liczy 127 stron i podzielona jest na 7 rozdziałów: Wstęp, Cel pracy, Materiał i metodologia badań, Wyniki badań własnych, Omówienie wyników i dyskusja, Wnioski. W dysertacji Autor umieścił także: Wykaz stosowanych skrótów, Streszczenie w języku polskim i angielskim, Wykaz tabel i rysunków, Załączniki w liczbie 11 i bibliografię w postaci 142 pozycji piśmiennictwa.

W pierwszym, liczącym 33 strony, rozdziale pracy zatytułowanym „Wstęp” Autor przedstawia w trzech syntetycznie i wyczerpująco napisanych podrozdziałach oparzenia jako problemu zdrowotnego współczesnych społeczeństw z uwzględnieniem ich epidemiologii w skali świata Europy i naszego kraju. W kolejnym podrozdziale mgr Marzec zaprezentował aktualne zasady udzielania pierwszej pomocy ofiarom poszkodowanym w wyniku oparzeń ze szczególnym uwzględnieniem dzieci. Natomiast ostatni podrozdział wstępu poświęcony jest zagadnieniom patofizjologicznych reakcji organizmu na ból, aktualnym metodom oceny bólu oraz farmakologicznym i nefarmakologicznym metodom leczenia bólu stosowanych w oparzeniach. Poszczególne zagadnienia Autor opisuje w sposób zwięzły z zarazem interesujący dla czytelnika. Wykazuje On także dogłębną znajomość piśmiennictwa naukowego i przepisów prawnych z zakresu omawianej problematyki.

W kolejnym, rozdziale zatytułowanym „Cel pracy” mgr Leszek Marzec precyzuje główny cel pracy, którym jest „poprawa opieki w okresie przedszpitalnym nad dziećmi oparzonymi zwłaszcza w aspekcie leczenia przeciwbólowego.”.

Cel ten Autor realizuje w dalszych częściach swojej dysertacji, a śledzenie toku analiz ułatwiają postawione przez Niego szczegółowe cele pracy:

1. *Ocenę zakresu udzielania pierwszej pomocy przez świadków zdarzenia w analizowanym przez siebie materiale badawczym.*

2. *Analizę świadczeń medycznych i medycznych czynności ratunkowych udzielanych przez placówki POZ SOR, Izby Przyjęć szpitali i Zespoły Ratownictwa Medycznego ze szczególnym uwzględnieniem leczenia przeciwbólowego.*

*W rozdziale „**Material i metody**” doktorant charakteryzuje grupę 117 dzieci przyjętych do Oddziału chirurgicznego w okresie pierwszych 24 godzin od oparzenia, określa kryteria włączenia i wyłączenia do badań dokumentacji medycznej oraz prezentuje dane z dokumentacji medycznej, które były uwzględniane w retrospektywnych analizach Jego pracy. Rozdział ten kończy prezentacja poprawnie dobranych, zastosowanych w pracy metod analizy statystycznej.*

*Kolejny rozdział stanowią „**Wyniki badań własnych**” w którym na 33 stronach mgr Leszek Marzec konsekwentnie analizuje zależności statystyczne danych z dokumentacji medycznej analizowanej grupy dzieci hospitalizowanych z powodu oparzeń w założonych wcześniej okresach czasu. Wyniki prowadzonych badań przedstawione są w formie tabel i rycin opatrzonych odpowiednimi komentarzami Doktoranta, Na wyróżnienie zasługuje podrozdział Podsumowanie wyników badań, w którym Autor zwięźle przedstawia najistotniejsze zależności prezentowanych wyników, co ułatwia czytelnikowi śledzenie toku prowadzonych analiz.*

*W rozdziale szóstym pt. „**Omówienie wyników i dyskusja**” mgr Leszek Marzec na 22 stronach szeroko porównuje wyniki badań własnych z wynikami uzyskanymi przez innych autorów zajmujących się podobną tematyką. Doktorant bardzo celnie wybiera najistotniejsze informacje i wnioski wynikające z poszczególnych części analiz swojej pracy, a następnie przedstawia ich krytyczną ocenę własną opatrzoną szerokim komentarzem z wykorzystaniem informacji z odpowiednio dobranych i aktualnych pozycji z literatury krajowej i zagranicznej. To wszystko pozwala Autorowi na naświetlenie omawianych problemów w sposób bardzo wszechstronny i odpowiadający najnowszemu stanowi wiedzy, a przy tym*

praktyczny i interesujący dla czytelnika. W dyskusji Autor wykazuje się także dogłębną znajomością analizowanych tematów i swobodne wykorzystywanie literatury także anglojęzycznej. Uważam, że przedstawione w tym rozdziale analizy mogą znaleźć praktyczne zastosowanie w organizacji leczenia chorych z oparzeniami na etapie przedszpitalnym w naszym kraju.

Na zakończenie doktorant formuluje 4 rozbudowane „**Wnioski**” końcowe, które w sposób pośredni wynikają z przedstawionych przez Autora wyników badań własnych i częściowo odpowiadają na cele pracy, założone przed analizą materiału badawczego.

Kolejne rozdziały dysertacji stanowią „**Streszczenia**” w języku polskim i angielskim, które zawierają wszystkie niezbędne informacje dotyczące całości pracy, jednak w mojej ocenie część streszczenia poświęcona prezentacji wyników badań jest zbyt rozbudowana.

Materiały źródłowe przedstawione w rozdziale „**Bibliografia**” obejmują 142 pozycje dobrze dobrane piśmiennictwa, pochodzących zarówno z piśmiennictwa polskiego jak i zagranicznego oraz aktów prawnych. Poszczególne pozycje piśmiennictwa cytowane są w kolejności pojawiania się w tekście.

W recenzowanej pracy nie znalazłem istotnych błędów merytorycznych ale z obowiązku recenzenta pragnę zwrócić uwagę na następujące uchybienia:

1. Autor błędnie określa działania podejmowane w izbach przyjęć szpitali i szpitalnych oddziałach ratunkowych jako działania „przedszpitalne”. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa zarówno Izby Przyjęć jak i Szpitalne Oddziały Ratunkowe są oddziałami szpitalnymi, a co ważniejsze w odróżnieniu od działań przedszpitalnych zawsze jest w tych miejscach lekarz, a aparatura i sprzęt medyczny pozwalają na znacznie szerszy zakres procedur medycznych w tym farmakoterapii, stosowanych wobec leczonych tam pacjentów. W mojej opinii bardziej adekwatnym określeniem podejmowanych przez Autora analiz było by stwierdzenie: „postępowanie we wczesnym okresie pooparzeniowym” lub „w okresie przed przyjęciem do oddziału chirurgicznego”.

2. Pozycje piśmiennictwa nr 124 i 127 nie zostały zacytowane w pracy a pozycja 133 po raz pierwszy została zacytowana po pozycji 134 czyli niezgodnie z przyjętą w pracy regułą cytowania.

Przytoczone powyżej uchybienia mają jednak drugorzędne znaczenie i nie zmieniają mojej pozytywnej oceny rozprawy jako całości.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że rozprawa doktorska mgr Leszka Marca jest oryginalnym osiągnięciem Autora opartym na własnym doświadczeniu i pracy badawczej oraz stanowi istotny wkład do dyskusji na temat zasad i algorytmów optymalnego leczenia pacjentów z oparzeniami we wczesnym okresie pooparzeniowym, a jej wyniki i wnioski oprócz walorów naukowych mają duże znaczenie praktyczne.

Rozprawa doktorska mgr Leszka Marca pt. „Analiza jakości leczenia bólu w okresie przedszpitalnym u dzieci hospitalizowanych z powodu oparzenia na Oddziale Chirurgii Dziecięcej Szpitala Wojewódzkiego im. Zofii Tarnowskiej w Tarnobrzegu w latach 2014-2017.” spełnia warunki określone w art. 13 ust.1 ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późn. zm). Mam zatem zaszczyt przedstawić Wysokiej Radzie wniosek o dopuszczenie mgr Leszka Marca do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

***Dr hab. Adam Nogalski
prof. nadzw.***

***Kierownik Katedry i Kliniki
Chirurgii Urazowej i Medycyny Ratunkowej
Uniwersytetu Medycznego w Lublinie***